

mgr Paweł Umiński

Katedra Ekonomii

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Nierówności dochodowe w koncepcji Johna K. Galbraitha – wskazanie źródeł i sformułowanie hipotez badawczych

WSTĘP

Nierówności dochodowe to jeden z najczęściej dyskutowanych problemów współczesnej teorii ekonomii i praktyki gospodarczej. Jest to problem zarówno etyczny jak i stricte ekonomiczny, a skrajnie odmienne podejście do tego zagadnienia prezentują przedstawiciele dwóch głównych nurtów w ekonomii – nurtu keynesowskiego i nurtu ortodoksyjnego. Dla obu nurtów jest to bowiem kwestia filozoficznych, etycznych, socjologicznych, jak i psychologicznych podstaw ekonomii oraz kwestia efektywności ekonomicznej już na gruncie samej ekonomii.

„Wołanie o integrację nauk społecznych w badaniach nad niektórymi ważnymi zjawiskami i problemami ma szczególne uzasadnienie w badaniach nad sprawiedliwością. Osiągnięcia i wysiłki ekonomistów muszą zostać połączone i uzupełnione przez osiągnięcia socjologii, psychologii, etyki, prawa i innych nauk społecznych” [Wilkin, 1997, s. 36]. Odpowiedzią na ten postulat jest książka *Duch równości. Tam gdzie panuje równość, wszystkim żyje się lepiej* [Wilkinson, Pickett, 2011]. Autorzy ukazują w niej kierunek i siłę relacji pomiędzy poziomem nierówności dochodowych wielu społeczeństw, a znaczną liczbą innych wskaźników, jak np. oczekiwana długość życia, wykształcenie, mobilność społeczna, karalność i in. Postulują stosowanie polityki skierowanej na zmniejszanie nierówności dochodowych, ponieważ, jak sam tytuł książki mówi, mniejsze nierówności dochodowe przyczyniają się do lepszego życia wszystkich grup społecznych. Jest to jednak głos w dyskusji „czy warto, poprzez stosowanie odpowiedniej polityki przeciwstawiać się rosnącym nierównościom dochodowym”. Inną dyskusją, ciągle w ramach kwestii nierówności dochodowych, jest dyskusja o źródłach nierówności dochodowych. Głos w tej dyskusji zabrał John Kenneth Galbraith.

Niniejszy artykuł za cel pierwszy stawia sobie przedstawienie źródeł nierówności dochodowych w koncepcji J.K. Galbraitha. Ponieważ ekonomista ten owych źródeł upatruje w autorskiej koncepcji przedsiębiorstwa, uzasadnione

jest rozpoczęcie od omówienia głównych zagadnień tej kwestii. Galbraith różnicuje jednak istotę przedsiębiorstwa ze względu na jego rozmiar. Przedstawione ono zatem zostanie na tle podziału rozwiniętej gospodarki kapitalistycznej na sektor rynkowy i sektor planujący, typowym dla Galbraitha. Następnie omówione zostaną konsekwencje tego podziału dla nierówności dochodowych. W końcu zrealizowany zostanie drugi cel niniejszego artykułu, tj. sformułowanie hipotez badawczych, będących podstawą empirycznej weryfikacji źródeł nierówności dochodowych w koncepcji J.K. Galbraitha.

GOSPODARKA BIMODALNA JOHNA K. GALBRAITHA

W *Spółczeństwie dobrobytu – państwie przemysłowym*, Galbraith pisze: „[...] rozwój współczesnego przedsiębiorstwa można zrozumieć tylko jako wszechstronny wysiłek zmierzający do zmniejszenia ryzyka. Bez przesady można powiedzieć, że w innych kategoriach nie da się tego pojąć” [Galbraith, 1973, s. 88]. To twierdzenie Galbraith przeciwstawia neoklasycznemu dogmatowi konkurencji, który mówi, że to właśnie konkurencja, czyli zespół bodźców, w których bardzo ważna jest niepewność i ryzyko, jest źródłem postępu [Galbraith, 1973, s. 90]. Galbraith twierdzi jednak, że źródłem postępu jest bezpieczeństwo, zarówno w sensie mikroekonomicznym, czyli ograniczona konkurencja, jak i makroekonomicznym, czyli przeciwdziałanie cyklicznym ruchom koniunktury gospodarczej. Twierdzi, że przedsiębiorstwo¹ dąży do wpływania na otoczenie rynkowe i kontrolowania oraz kształtowania tego otoczenia wedle własnych potrzeb. Celem jest planowanie swojej działalności, w ramach którego w gestii przedsiębiorstwa leży kształtowanie wszelkich zmiennych rynkowych, tak by ostatecznie wyeliminować rynek jako źródło ryzyka i niepewności.

Dążenie do ograniczania ryzyka działalności gospodarczej, co jest tożsame z dążeniem do wyeliminowania rynku, jest powszechnym dążeniem przedsiębiorstwa. Jednak dążenie to nie jest warunkiem dostatecznym wzrostu przedsiębiorstwa, bowiem w innym wypadku wzrost byłby dostępny dla całej populacji firm². Warunkiem dostatecznym, którego spełnienie umożliwia wzrost przedsiębiorstwa jest przynoszące korzyści ekonomiczne zastosowanie technologii i organizacji na szeroką skalę. Nie we wszystkich branżach zatem takie możliwości

---

¹ Czy to przedsiębiorca będący właścicielem przedsiębiorstwa, czy też kadra zarządzająca korporacją.

² Niemniej przedsiębiorstwa, którym nie udało się osiągnąć znaczących rozmiarów, by wpływać na zmienne rynkowe i tym samym ograniczać jego działanie, także próbują to robić. Typowym przejawem próby, zdaniem Galbraitha, oddziaływania na rynek i eliminacji go w celu zwiększenia bezpieczeństwa gospodarowania są zmowy między przedsiębiorstwami z danej branży. Mają one jednak charakter krótkotrwały [Galbraith, 1973, s. 106].

istnieją³. Jeśli jednak zastosowanie technologii i organizacji na szeroką skalę jest możliwe, bezpośrednim dążeniem przedsiębiorstwa będzie, zdaniem Galbraitha, ograniczanie ryzyka jego funkcjonowania.

W koncepcji Galbraitha są zatem przedsiębiorstwa, które stosują technologię i organizację na szeroką skalę, oraz te, których specyfika działalności i współczesna technologia na to nie pozwalają. Rozróżnienie to jest podstawą podziału, będącego rdzeniem koncepcji Galbraitha rozwiniętej gospodarki kapitalistycznej na dwa sektory – sektor rynkowy i sektor planujący⁴.

Przedsiębiorstwa, którym nie uda się spełnić opisanego wyżej dostatecznego warunku wzrostu, tworzą sektor rynkowy. „Sektor rynkowy, będąc mieszaniną monopolu i konkurencji, w najogólniejszych zarysach przystaje do modelu neoklasycznego” [Galbraith, 1979, s. 97]. Jest on zatem domeną przedsiębiorstw o stosunkowo niewielkich rozmiarach, reagujących na bodźce płynące z rynku. Niemniej jednak, w sektorze tym mogą też występować monopoliści, tzn. jedyne przedsiębiorstwa produkujące dany produkt. Nadal jednak są to przedsiębiorstwa stosunkowo niewielkie. Mają minimalny wpływ na otoczenie gospodarcze i przede wszystkim, ich pozycja monopolistyczna ma charakter krótkookresowy. Niewielka skala działania takich przedsiębiorstw sprawia, że bariery wejścia na rynek są niskie, co prowadzi do wchodzenia nowych przedsiębiorstw do danej gałęzi i „rozwodnienia” pozycji i korzyści monopolisty.

Przedsiębiorstwa, które skutecznie zastosowały technologię na szeroką skalę, oraz wprowadziły organizację, jako sposób zarządzania, stanowią drugą z wyróżnionych przez J.K. Galbraitha część strony podażowej rozwiniętej gospodarki – sektor planujący [Galbraith, 1973, s. 167]. Ta część gospodarki, jak sama nazwa wskazuje, planuje swoją działalność w przeciwieństwie do przedsiębiorstw z sektora rynkowego, które nie mają wpływu na otoczenie gospodarcze. Planowanie działalności nie jest wyborem, a koniecznością dla tych przedsiębiorstw, których specyfika działania generuje jego względnie duże ryzyko. Specyfika ta, to dostarczanie na rynek zaawansowanych technologicznie wyrobów, co wymaga ogromnych nakładów kapitałowych. Przedsiębiorstwa takie nie mogą pozwolić na nieprzewidzianą zmienność warunków gospodarowania. Dlatego, stanowiące sektor planujący przedsiębiorstwa mają, zdaniem J.K. Galbraitha, władzę nad cenami, konsumentami, kosztami, rządem i dostawcami [Galbraith, 1977, s. 185]. Oczywiście władza ta, przejawiająca się w kształtowaniu tych zmiennych zgodnie ze swoimi oczekiwaniami, wynika z wielkości przedsiębiorstwa.

W korporacji, będącej częścią sektora planującego „(...) mózgiem (...) nie jest jednostka, ale cały zespół naukowców, inżynierów i techników, specjali-

³ Dodać jednak należy, że spełnianie bądź niespełnianie tego warunku w danej branży nie jest dane raz na zawsze. Rozwój technologii i innowacje organizacyjne sprawiają, że może pojawić się w jakiejś branży ekonomicznie uzasadnione zastosowania ich na szeroką skalę.

⁴ Najszerzej kwestia ta omówiona jest w [Galbraith, 1977] oraz [Galbraith, 1979].

stów od sprzedaży, reklamy i marketingu, ekspertów w dziedzinie stosunków międzyludzkich i informacji prasowej, lobbystów, prawników oraz ludzi posiadających wyspecjalizowaną wiedzę na temat biurokracji waszyngtońskiej i sposobów manipulowania nią, koordynatorów, menedżerów oraz kierowników. To właśnie jest technostruktura. I już nie pojedyncza jednostka, ale technostruktura staje się siłą kierowniczą” [Galbraith, 1979, s. 142]. Jak pisze John Kenneth Galbraith, korporacja sama w sobie nie ma celu, który realizuje. Ma go technostruktura⁵ [Galbraith, 1984, s. 52].

Jakie cele realizuje technostruktura? Galbraith wymienia dwa takie cele, tj. cel ochronny i cel pozytywny. Cel ochronny technostruktury jest jej celem podstawowym, którego spełnienie umożliwia technostrukturze niezagrożone kierowanie przedsiębiorstwem i, co najważniejsze, trwanie na zajmowanych stanowiskach [Galbraith, 1973, s. 249]. Jego wartość ilościową określić można jako minimalny akceptowalny przez wierzycieli i akcjonariuszy dochód. Dochód ten, będący źródłem wypłacanej dywidendy, chroni przed ingerencją akcjonariuszy. Jako wyraz stabilnej sytuacji finansowej zapewnia też niezależność działań technostruktury od wierzycieli [Galbraith, 1979, s. 160]. Jeśli cel ochronny jest realizowany, technostruktura przechodzi do realizacji celu pozytywnego, którym jest wzrost przedsiębiorstwa, a który jest tożsamy ze wzrostem sprzedaży jego wyrobów⁶ [Galbraith, 1979, s. 191].

Galbraith zaproponował zatem podział podażowej strony rozwiniętej gospodarki kapitalistycznej na sektor rynkowy, zdominowany przez stosunkowo niewielkie przedsiębiorstwa, których działanie jest zdeterminowane przez konkurencję i rynek, oraz sektor planujący, składający się z ogromnych i silnych przedsiębiorstw, które ze względu na wysokie ryzyko działania eliminują konkurencję i rynek na rzecz planowania.

NIERÓWNOŚCI DOCHODOWE W GOSPODARCE BIMODALNEJ

J.K. Galbraith w bimodalnym obrazie rozwiniętej gospodarki kapitalistycznej upatruje przyczyn nierówności dochodowych. Twierdzi też, że przyczyny te są immanentną cechą systemu.

---

⁵ Jest to zerwanie z neoklasyczną teorią firmy, która postrzega przedsiębiorstwo jako twór racjonalny i maksymalizujący określony cel. Najczęściej jest to maksymalizacja zysku. O ile w przedsiębiorstwach z sektora rynkowego twierdzenie takie można utrzymać, to w teorii korporacji Galbraitha już nie. Postrzega on korporację jako organizację.

⁶ Realizacja tych celów ma bezpośrednie przełożenie na politykę cenową prowadzoną przez przedsiębiorstwo będące częścią sektora planującego. Po pierwsze, cena powinna być na poziomie nie niższym niż taki, który zapewnia realizację celu ochronnego technostruktury. Górna granica ceny z kolei, wyznaczona jest przez cenę, która najbardziej sprzyja realizacji celu pozytywnego technostruktury, czyli wzrostowi sprzedaży.

Jak opisano to w powyższej części artykułu, sektor rynkowy od sektora planującego różni to, że przedsiębiorstwa będące częścią tego drugiego sprawują kontrolę nad dotyczącymi je zmiennymi ekonomicznymi. Chodzi tu o wspomniane już ceny, koszty, preferencje i zachowania konsumentów, dostawców oraz rząd. Co jednak bardzo istotne, koszty siły roboczej są poza zasięgiem oddziaływania technostruktury. Jest to jedyna zmienna, która nie może być kształtowana zgodnie z oczekiwaniami technostruktury [Galbraith, 1979, s. 185–188]. Czy jednak zakłóca to realizację celów technostruktury? Nie, ponieważ przedsiębiorstwa z sektora planującego, poprzez to, że kontrolują ceny swoich wyrobów, mają możliwość przerzucenia wzrostu kosztów siły roboczej na konsumentów [tamże, s. 194]. W ten sposób technostruktura akceptuje żądania płacowe pracowników sektora planującego. W przeciwieństwie do sektora rynkowego, w którym podwyżka płac odbija się na zyskach przedsiębiorstw, sektor planujący taką podwyżkę rekompensuje sobie wzrostem cen, które kontroluje tak, by utrzymać zyski na stałym poziomie⁷ [Galbraith, 1979, s. 292].

Opisana powyżej możliwość akceptacji żądań płacowych poprzez przerzucenie wzrostu kosztów siły roboczej na konsumentów to pierwsza wskazana przez Galbraitha przyczyna nierówności dochodowych. Drugą, jaką wskazuje, jest wykorzystanie przewagi władzy sektora planującego nad sektorem rynkowym we wzajemnych relacjach. „Warunki wymiany między sektorami będą bezwzględnie działać na rzecz faworyzowania tego, który kontroluje własne ceny i koszty, a co za tym idzie – także ceny i koszty w drugim sektorze. Dalszym tego następstwem, o ile nie istnieje nieograniczona ruchliwość między dwoma sektorami, będzie nierówność dochodów: względnie bezpieczne i intratne dochody uczestników sektora planującego oraz niepewne i nie tak intratne dochody tych, którzy działają w sektorze rynkowym” [Galbraith, 1979, s. 107]. Relacje pomiędzy dwoma sektorami sektor planujący kształtuje na własną korzyść. Wiele półproduktów czy też usług sektor rynkowy dostarcza sektorowi planującemu. Jako że działanie sektora rynkowego sprowadzić można do modelowego ujęcia konkurencji doskonałej, jego produkcja jest dostarczana możliwie najtaniej, co widać także po różnicach płac w obu sektorach.

Kolejną cechą bimodalnego obrazu rozwiniętej gospodarki kapitalistycznej, generującą nierówności dochodowe jest działalność związków zawodowych w przedsiębiorstwach z sektora planującego i jej brak (lub zdecydowanie mniejsza siła oddziaływania) w przedsiębiorstwach z sektora rynkowego. Element ten wiąże się ściśle z opisaną już powyżej niemożnością kontrolowania kosztów siły roboczej przez technostrukturę. Wynika ona właśnie z funkcjonowania związków zawodowych w sektorze planującym, które są odpowiedzią na siłę korporacji

---

⁷ Z tego wynika, że sektor planujący będzie się charakteryzował stałym ruchem cen i płac w górę.

cji⁸ [Galbraith, 1979, s. 194]. Z kolei w przedsiębiorstwach sektora rynkowego, jako że one same nie posiadają siły rynkowej, przeciwsiła w postaci związków zawodowych nie wykształciła się, przez co nie istnieje presja na podnoszenie płac, a nawet jest skłonność do ich obniżania, kiedy zmuszają do tego okoliczności rynkowe. Najmniejszym spośród tych przedsiębiorstw towarzyszy w dodatku „dogodna cnota społeczna”⁹, będąca rekompensatą niższych płac i zysków.

Z zastosowania technologii i organizacji w przedsiębiorstwach sektora planującego wynika kolejna immanentna cecha rozwiniętej gospodarki kapitalistycznej, która rodzi nierówności dochodowe. Przedsiębiorstwa takie zgłaszają daleko większe zapotrzebowanie na personel wykształcony o względnie wysokich kwalifikacjach. Dotyczy to zarówno specjalistów w zakresie wysokich technologii jak i administracji przedsiębiorstwa, w tym oczywiście technostruktury. Koncentracja wykwalifikowanej siły roboczej w przedsiębiorstwach sektora planującego rodzi nierówności płacowe pomiędzy pracownikami sektora rynkowego i planującego, na korzyść tego drugiego [Galbraith, 1979, s. 312–313].

Następna przyczyna nierówności dochodowych w koncepcji Galbraitha wynika z keynesowskiego pojmowania przez niego mechanizmu gospodarczego¹⁰. Sektor rynkowy, ze względu na silne działanie w nim sił konkurencyjnych oraz ze względu na elastyczność poszczególnych zmiennych rynkowych jest sam w sobie stabilny. Na niedostateczny popyt przedsiębiorstwa w sektorze rynkowym zareagują obniżeniem cen swoich produktów i płac swoich pracowników, przez co równowaga pomiędzy popytem i podażą zostanie przywrócona przy niższym poziomie cen; produkcja nie spadnie, a bezrobocie nie wzrośnie. Co jednak ważniejsze, sektor rynkowy na niewystarczający popyt jest stosunkowo niepodatny. Przez to, że jest to sektor względnie niewielkich przedsiębiorstw, dochód pomiędzy te przedsiębiorstwa jak i pomiędzy poszczególnych ich pracowników jest dzielony bardziej równomiernie. To z kolei sprawia, że dochody te mają silną tendencję do całkowitego wydatkowania, tzn. przeznaczania na konsumpcję lub inwestycje, co z kolei nie prowadzi do generowania nadmiernych oszczędności.

„W sektorze planującym warunki są zupełnie inne; czynniki zwiększające niepewność co do tego, czy oszczędności zostaną wydatkowane, są o wiele sil-

---

⁸ Pojawienie się silnych związków zawodowych w przedsiębiorstwach sektora planującego Galbraith postrzega jako naturalny mechanizm pojawiania się przeciwsiły tam, gdzie już jakaś siła istnieje. Koncepcję tę nazwał siłą przeciwważną (*countervailing power*) i nadał jej ogólny charakter. Koncepcję tę opisał w: [Galbraith, 1952] oraz w artykule [Galbraith, 1954].

⁹ Dogodna cnota społeczna to instytucja nieformalna (w rozumieniu Douglasa Northa, zob. [North, 1991]), która przypisuje dodatnią wartość tym działaniom jednostki, które służą komfortowi i dobrobytowi społecznemu. W ten sposób dogodna cnota społeczna pełni rolę substytutu wynagrodzenia pieniężnego i stanowi ważne uzasadnienie prowadzenia działalności gospodarczej [Galbraith, 1979, s. 77].

¹⁰ Ewolucję Galbraitha jako ekonomisty, od podejścia klasycznego do keynesowskiego zawiera artykuł [Davidson, 2005].

niejsze; nie istnieją też mechanizmy korygujące lub pomocnicze” [Galbraith, 1979, s. 282]. Istotna jest tu kategoria niepewności, niezamienialna na ryzyko, kluczowa dla koncepcji keynesowskiej – jeśli przedsiębiorstwo negatywnie ocenia perspektywy gospodarcze, nie zainwestuje swojego kapitału i nie skłoni go do tego nawet niska stopa procentowa. Mechanizm ten nabiera szczególnej mocy właśnie w sektorze planującym, w którym decyzje o ogromnych środkach podejmowane są w wąskich gronach technostruktury i pojedyncze decyzje mogą się odbijać na całej gospodarce. Jeśli już oszczędności przewyższą środki wydatkowane i dojdzie do niedostatku popytu, to mechanizmy hamujące taki obrót rzeczy nie funkcjonują. Ceny kontrolowane przez korporacje nie spadają, a płace, na które stale naciskają obecne w sektorze planującym związki zawodowe, także pozostają niezmiennic. Przez to, w przypadku spadku popytu nie działa mechanizm prowadzący do zwiększenia sprzedaży po niższych cenach, a dojdzie do spadku produkcji i zatrudnienia [Galbraith, 1979, s. 283–284]. Powyższe wyjaśnienia klarują, że w warunkach kryzysowych w sektorze rynkowym dochodzi do obniżania płac, a w sektorze planującym są one utrzymywane na dotychczasowym poziomie.

Poza wymienionymi powyżej cechami bimodalnej gospodarki kapitalistycznej prowadzącymi do wzrostu nierówności dochodowych, które można nazwać pierwotnymi, są też elementy, które te nierówności pogłębiają, ale uwiadcniają się w toku funkcjonowania gospodarki dwusektorowej i dlatego można nazwać je wtórnymi. „Ostatecznym problemem społeczeństwa produkcyjnego jest to, co ono produkuje. Przejawia się to w nieubłaganej tendencji do nadmiernej podaży jednych rzeczy, innych zaś bardzo skąpej. (...) Linia odgraniczająca nasz obszar bogactwa od naszego obszaru nędzy jest w przybliżeniu linią demarkacyjną między prywatnie wytwarzanymi i sprzedawanymi towarami i usługami, a usługami publicznymi” [Galbraith, 1973, s. 299–300]. Sektor prywatny, a w tym szczególnie sektor planujący, ma przemożny wpływ na kształtowanie preferencji konsumentów. W ten sposób obok powszechnego nadmiaru dóbr (nierówno dzielonych) dostarczanych przez sektor prywatny, występuje niedobór dóbr i usług, których dostarczaniem zajmuje się państwo. W kontekście pogłębiania nierówności dochodowych, ów niedobór dóbr i usług publicznych widać najbardziej w ochronie zdrowia i edukacji. Brak inwestycji w kapitał ludzki sprawia, że nierówności dochodowe i bieda są błędnym kołem [Dunn, Pressman, 2005, s. 176–183]. Trudno o lepiej płatną pracę, kiedy warunki zdrowotne i edukacyjne nie są dostateczne.

HIPOTEZY BADAWCZE

Opisana powyżej koncepcja rozwiniętej gospodarki kapitalistycznej stanowi teoretyczne ramy postrzegania określonych zjawisk gospodarczych. Samo wskazanie w modelu teoretycznym źródeł nierówności dochodowych nie oznacza

jednak wskazania ich pochodzenia faktycznego. Ujęcie modelowe bowiem, jako ujęcie upraszczające rzeczywistość, omija dane kategorie ekonomiczne, uznając je za nieistotne. Nierzadko jednak okazuje się, że podejście takie zbyt upraszcza rzeczywistość i pomija zjawiska mające ostatecznie istotne znaczenie. Dlatego też istotnym elementem badań ekonomicznych jest weryfikacja empiryczna sformułowanych na podstawie wiedzy teoretycznej hipotez. W pierwszej kolejności odnieść się jednak należy do relacji pomiędzy koncepcją źródeł nierówności dochodowych według Galbraitha i jego koncepcją podziału podaży w sektorze gospodarki kapitalistycznej na dwa sektory.

Koncepcja nierówności dochodowych jest pochodną koncepcji gospodarki bimodalnej. Inaczej mówiąc, to takie, a nie inne pojmowanie przedsiębiorstwa i w następstwie tego gospodarki prowadzi zdaniem Galbraitha do nierówności dochodowych, a nie odwrotnie. Niemniej jednak potwierdzenie hipotez dotyczących źródeł nierówności dochodowych jest jednocześnie przesłanką słuszności podziału gospodarki kapitalistycznej na sektor rynkowy i sektor planujący. Nie jest zatem konieczne pierwszeństwo weryfikowania koncepcji nadrzędnej, czyli gospodarki bimodalnej, by dopiero na takiej podstawie przejść do koncepcji pochodnej źródeł nierówności dochodowych.

Hipotezę istotności podziału rozwiniętej gospodarki kapitalistycznej na sektor rynkowy i sektor planujący w badaniach nad nierównościami dochodowymi zweryfikować można poprzez weryfikację następujących hipotez szczegółowych:

1. Godzinowa średnia płaca w sektorze rynkowym jest niższa, niż w sektorze planującym.
2. W czasie kryzysu gospodarczego różnica między średnią godzinową płacą w sektorze rynkowym i sektorze planującym, zwiększa się.

Nieodrzućenie powyższych hipotez jest jednocześnie wnioskowaniem na temat źródeł nierówności dochodowych, jak i przesłanką słuszności postrzegania przedsiębiorstwa i rozwiniętej gospodarki kapitalistycznej w myśl Johna K. Galbraitha.

PODSUMOWANIE

W niniejszym artykule zaprezentowane zostały źródła nierówności dochodowych w koncepcji Johna K. Galbraitha. W koncepcji tej punktem wyjścia jest koncepcja przedsiębiorstwa, dążącego do zapewnienia sobie bezpieczeństwa działania na rynku, a nawet do wyeliminowania rynku jako mechanizmu koordynacji na rzecz planowania. Dla niektórych przedsiębiorstw, poprzez zastosowanie technologii i organizacji, kończy się to sukcesem. Przedsiębiorstwa te stanowią sektor planujący rozwiniętej gospodarki kapitalistycznej, a pozostałe sektor rynkowy. Podział taki ma, zdaniem Galbraitha, kluczowe znaczenie dla

generowania nierówności dochodowych. Właśnie z powodu wyjaśniania nierówności dochodowych począwszy od koncepcji przedsiębiorstwa, przechodząc dopiero potem do teorii rynków i teorii podziału, koncepcja Galbraitha jest bardzo interesująca. Niemniej jednak, by odpowiednio ustosunkować się do zalecanej przez Galbraitha polityki dążącej do zmniejszania nierówności dochodowych, należy jego koncepcję najpierw empirycznie zweryfikować.

LITERATURA

- Davidson P., 2005, *Galbraith and the Post Keynesians*, „Journal of Post Keynesian Economics”, t. 28, nr 1.
- Dunn S.P., Pressman S., 2005, *The Economic Contributions of John Kenneth Galbraith*, „Review of Political Economy”, t. 17, nr 2 (kwiecień).
- Galbraith J.K., 1984, *Galbraith and the theory of the corporation*, „Journal of Post Keynesian Economics”, t. 7, nr 1.
- Galbraith J.K., 1952, *American Capitalism – The Concept of Countervailing Power*, Houghton Mifflin, Boston.
- Galbraith J.K., 1954, *Countervailing Power*, „The American Economic Review”, t. 44, nr 2, Prace i materiały z sześćdziesiątego szóstego dorocznego spotkania American Economic Association, maj.
- Galbraith J.K., 1973, *Spoleczeństwo dobrobytu – państwo przemysłowe*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa.
- Galbraith J.K., 1977, *The Bimodal Image of the Modern Economy: Remarks upon Receipt of the Veblen–Commons Award*, „Journal of Economic Issues”, t. 11, nr 2, czerwiec.
- Galbraith J.K., 1979, *Ekonomia a cele społeczne*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa
- North D., 1991, *Institutions*, The Journal of Economic Perspectives, t. 5, nr 1.
- Nowak T., 2002, *Zasobowa teoria firmy* [w:] *Rynek pracy*, red. M. Kowalski, PWE, Warszawa.
- Wilkin J., 1997, *Efektywność a sprawiedliwość jako problem ekonomiczny* [w:] *Efektywność a sprawiedliwość*, red. J. Wilkin, Wydawnictwo Key Text, Warszawa.
- Wilkinson R., Pickett K., 2011, *Duch równości. Tam gdzie panuje równość, wszystkim żyje się lepiej*, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa.

Streszczenie

Artykuł przedstawia źródła nierówności dochodowych w bimodalnej gospodarce kapitalistycznej Johna K. Galbraitha. Punktem wyjścia niniejszego artykułu jest koncepcja przedsiębiorstwa i determinantów jego wzrostu, jaką zaproponował J.K. Galbraith. Już w samej istocie przedsiębiorstwa wskazywać można cechy przyczyniające się do powstawania nierówności dochodowych. Dalej opisany został podział podażowej strony rozwiniętej gospodarki kapitalistycznej na sektor rynkowy i sektor planujący. Sektor rynkowy jest domeną stosunkowo niewielkich przedsię-

biorstw, a na sektor planujący składają się korporacje o znaczącej sile rynkowej, kontrolujące podstawowe zmienne rynkowe. Podział ten ma kluczowe znaczenie dla nierówności dochodowych. Zgodnie z podziałem podaźowej strony gospodarki biegnie linia podziału rynku pracy na dwa typy pracodawców. Są to przedsiębiorstwa o niewielkiej sile rynkowej i wynikających z tego niewielkich możliwości płacowych oraz ogromne korporacje utrzymujące wyższe pensje dla swoich pracowników niż w sektorze rynkowym. Prezentacja powyższych rozważań pozwala na przedstawienie źródeł nierówności dochodowych w koncepcji Galbraitha. Artykuł kończy sformułowanie hipotez badawczych, będących punktem wyjścia empirycznej weryfikacji opisanej wcześniej koncepcji.

Income Inequality in the Concept of John K. Galbraith – an Indication of the Sources and Research Hypothesis Formulation

Summary

The article presents the sources of income inequality in a bimodal capitalist economy of John K. Galbraith. The starting point of this article is the concept of the company and its growth determinants enunciated by J.K. Galbraith. Already in the essence of the company, can be identified features that contribute to the formation of income inequality. Further, there is described the division of the supply side of the developed capitalist economy on the market sector and planning sector. Market sector is the domain of a relatively small enterprises, and the planning sector consists of corporations with significant market power which control the fundamental market variables. This distinction is crucial for income inequality. According to the division of the supply side of the economy runs line of division of the labor market on two types of employers. These are small companies without market power, and consequently low wage opportunities, and huge corporations that can sustain higher wages for their workers than in the market sector. Presentation of the foregoing issues, allows to present sources of income inequality in the concept of Galbraith. The article concludes with the research hypotheses, which are the starting point for empirical verification concepts described earlier.